

ISSN: 2146-1961

Öztürk, A. T. & İlgün, K. (2024). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretim Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 15(56), 837-856.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.4463>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARININ SÖZCÜK ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Ahmet Tayfun ÖZTÜRK

Doktora Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Konya, ahmettayfunozturk63@gmail.com ORCID: 0000-0002-4117-6606

Kürşat İLGÜN

Öğr. Gör. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Rektörlük, DİLMER, Türkiye, ilgunkursat@gmail.com ORCID: 0000-0003-0969-6596

Gönderim tarihi: 01.02.2024

Kabul tarihi: 14.05.2024

Yayın tarihi: 01.06.2024

ÖZ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin öğretim sürecinin başından itibaren etkili bir şekilde iletişim kurması amaçlanmaktadır. Yabancı dil öğrencileri, öğrenim sürecinde öğrendikleri sözcükler, deyimler, atasözleri ya da kalıp sözler ile iletişim kurabilmektedir. Öğrenciler, sözcük hazinelerini artırdıkları oranda alıcı ve üretici dil becerilerini geliştirebilmektedir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en sık ve en çok kullanılan öğretim materyalleri olan ders kitapları, sözcük öğretim sürecini yönlendiren en önemli kaynaklardır. Başka bir deyişle ders kitapları sözcüklerin sayısına, düzeye uygunluğuna ve hangi bağlamda kullanılacağına karar veren en temel ve en belirleyici materyallerdir. Bu bakımdan sözcük öğretim sürecinde doğru strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılması, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil gelişiminin hedeflenen düzeyde gerçekleşmesinde önemli bir etken olarak görülmektedir. Çünkü sözcük öğretiminde doğru strateji, yöntem ve teknikler, öğrencinin sözcükleri öğrenmesi, işlevsel olarak kullanması ve içselleştirmesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak sözcük öğretim yöntemlerinin çeşitli, etkili ve işlevsel olması, öğrencilerin ise öğrenme stillerine, bireysel farklılıklarına ve dil öğrenme düzeylerine uygun olması öğrenme hedeflerinin gerçekleşmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu özelliklerin öğrenim sürecinde gerçekleşmesi, aynı zamanda öğrencinin dil öğrenme güdüsüne de katkı sağlamaktadır. Ders kitaplarında sözcük öğretim yöntemlerinin tek düze, sıkıcı olması ve seviyeye uygun olmaması sözcük öğretimindeki amaçların gerçekleşmesinde sorun oluşturmaktadır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en yaygın kullanılan kaynaklardan olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İTÖS) ve Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti'nin (GÜTÖS) A1, A2, B1, B2 ve C1 düzey ders kitaplarında uygulanan sözcük öğretim yöntemlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ders kitaplarında yer alan sözcük öğretimine dayalı etkinlikler, doküman analizi yöntemiyle incelenmiş olup ders kitaplarındaki sözcük öğretim yöntemlerinin çeşitliliği, öğrenci seviyesine uygunluğu ve yöntemlerin işlevselliği değerlendirilmiştir. İlgili ders kitaplarında sözcük öğretimine dayalı etkinliklerin sayısal dağılımında belirgin farklılıklar ortaya çıkmış, bazı yöntem/tekniklerin hiç kullanılmadığı, bazılarının ise ders kitaplarına göre orantısız olarak değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, sözcük öğretimi, sözcük öğretim yöntemleri.

¹ Bu makale, 24-27 Kasım 2022 tarihinde düzenlenen "Büyük Zafer'in 100. Yılı Anısına" 4. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongre'sinde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir.

THE EVALUATION OF THE COURSE BOOKS USED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN TERMS OF WORD TEACHING METHODS²

ABSTRACT

M In teaching Turkish as a foreign language, it is aimed for learners to communicate effectively from the beginning of the teaching process. Learners can communicate with words, idioms, proverbs, and phrases that make up the vocabulary they have learned during the learning process. Learners can develop receptive and productive language skills to the extent that they increase their vocabulary. For this reason, textbooks, which are the most frequently and most used teaching materials in teaching Turkish as a foreign language, are the most important sources that guide vocabulary teaching process. In other words, textbooks are the most basic and decisive materials that decide the number of words, their suitability for the level and in which context they will be used. In this respect, the use of the right strategies, methods and techniques in the vocabulary teaching process is seen as an important factor in the realization of language development at the intended level in teaching Turkish as a foreign language. Because the right strategies, methods and techniques in teaching vocabulary directly contribute to the learner's learning, functional use, and internalization of words. It is important for the realization of learning goals that the vocabulary teaching methods to be used in teaching Turkish as a foreign language are diverse, effective, and functional, and that the learners are suitable for their learning styles, individual differences, and language learning levels. The realization of these features in the learning process also contributes to the learner's motivation to learn a language. The fact that the vocabulary teaching methods in the textbooks are monotonous, boring, and not suitable for the level poses a problem in reaching the objectives in vocabulary teaching. In this study, it is aimed to determine the vocabulary teaching methods applied in the A1, A2, B1, B2 and C1 level textbooks of Yedi İklim Turkish Teaching Set (YİTÖS), Istanbul Turkish Teaching Set for Foreigners (İTÖS) and Gazi University Turkish Teaching Set (GÜTÖS), which are the most widely used sources in teaching Turkish as a foreign language. Significant differences emerged in the numerical distribution of vocabulary teaching activities in the relevant textbooks, and it was determined that some methods/techniques were not used at all, while others varied proportionally according to the textbooks.

Keywords: Turkish as a foreign language, vocabulary teaching, vocabulary teaching methods.

² This article is a revised and expanded version of the paper presented at the 4th International Turkish World Educational Sciences and Social Sciences Congress "Büyük Zafer" in 100. Yılı Anısına" held on 24-27 November 2022.

GİRİŞ

Günümüzde yabancı dil öğreniminin önemini artırmasıyla birlikte dil öğretiminin temelini oluşturan sözcük öğretim süreçleri de önemini artırmıştır. Öğrencinin dil becerilerini sistemli bir biçimde öğrenmesinin yolu, sözcük öğretim yöntemlerinin kontrollü şekilde düzenlenmesinden geçmektedir.

Sözcükler, beyindeki imge, nesne ve kavramların ses veya yazı olarak karşılığıdır. İnsan, soyut veya somut kavramların hafızada depolanması için simgeleri kullanmaktadır (Karatay, 2007, s. 142). Büyükkiz ve Hasırcı'ya (2013, s. 148) göre sözcükler, dilin örüntüsünü oluşturan söz varlığının kaynağını meydana getirmekte, anlama ve anlatma becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Özkan (2020, s. 128) ise sözcükleri, varlık ve kavramların cümlenin kurulumunu sağlamak için seslerle oluşturduğu birlikler olarak tanımlamakta ve dile hâkim olmanın sözcükleri bilmekten geçtiğini vurgulamaktadır. Tanımlardan ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere sözcükler, dilin kullanımı için temel taşıyıcı görevi üstlenmektedir.

Sözcükler zihnin arka planındaki bilgilere ulaşmak, fikirleri ifade etmek, yeni kavramları öğrenmek için kullanılan araçlardır. Öğrencilerin metinleri ne kadar iyi anlayabileceklerini, sözcük hazinesi belirlemektedir. Okumak, sözcükleri tanımak ve anlamlarını hatırlamaktan çok daha fazlasıdır ancak öğrenci metindeki sözcüklerin yeterli bir kısmının anlamını bilmiyorsa anlamak mümkün değildir. Stahl ve Nagy'e (2006, s. 4) göre bu sorunla, diğer dil becerilerinin öğreniminde de karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencide sözcük hazinesinin genişletilmesi dilin tam öğrenilmesi için öncelikli amaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Sözcük dağarcığı, bireyin zihninde yer alan sözcüklerin tamamını; aktif sözcük dağarcığı ise günlük hayatta duygu, düşünce ve ihtiyaçları giderirken kullanılan sözcükleri ifade etmektedir. Eğitim, sosyal yaşam ve karşılaşılan sorunların çözümü için dil yeterliklerinin sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda dilin işlevsel yönüne uygun bir sözcük öğretim süreci oluşturmak gerekmektedir (Göçer, 2015, s. 18). Bununla birlikte dil öğretiminde söz varlığının zenginleştirilmesinde kabul gören temel esasları belirlemek ve öğretim sürecini bu esaslara göre kurgulamak, temel dil becerilerinin gelişimi ve öğrencide öğrenme güdüsünün ortaya çıkarılması bakımından önem taşımaktadır. Karadağ (2021), çalışmasında sözcük öğretiminin esaslarını şu şekilde sıralamıştır:

- Sözcük öğretiminde sık kullanılan sözcüklere öncelik verilmelidir.
- Düzeylerine göre öğrencilerin sözcük dağarcığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu tespit, hangi sözcüklerin öğretilmesi sorusunun cevabıdır.
- Öğretilen sözcüklerle, öğrencilerin sahip olduğu sözcükler arasında anlam ilişkileri kurulmalıdır.
- Sözcük öğretimi sürecinde sözcük dağarcığının genişlik, ağırlık ve derinlik bakımından geliştirilmesi hedeflenmelidir.
- Yeni öğrenilen sözcüklerin konuşma ve yazma becerisi ile üretici becerilere dâhil edilmesi gerekmektedir.
- Sözcüklerin telaffuzuna önem verilmelidir.
- Sözcüklerin yazım özellikleri öğretilmelidir.

- Amaç sözcükler bağlam aracılığıyla öğretilmelidir.
- Sözcük öğretiminde, sözcüklerin kökteşlik özellikleri dikkate alınmalıdır.
- Öğrencilere sözcük öğretim stratejilerinin öğretimi sağlanmalıdır.

Sözcük öğretimi için benimsenmiş esasların öğretim sürecine strateji temelli olarak yansıtılması ve hedef kitlenin yeterliklerine uygun yöntemlerle uyumlu olması gerekmektedir. Bu bakımdan öğreticilerin stratejilerin farkında olması ve öğrencilere de strateji ve teknikleri benimsetmesi, öğrenmenin etkili ve hızlı gerçekleşmesi bakımından önem taşımaktadır (Hasekioğlu, 2009, s. 37). Sözcük öğretiminde öğreticinin uygulanabilecek stratejileri hedefe görelilik ilkesi çerçevesinde belirlemesi ve öğrencinin bu stratejileri benimsemesine olanak sağlaması, sözcük öğretim sürecinin amaca uygun olarak devam etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Nation (2005), hedefe görelilik ilkesine göre sözcük öğretimine yönelik benimsenmesi gereken prensipleri şu şekilde sıralamıştır:

- Öğretmeyi basit ve anlaşılır tutun. Karmaşık açıklamalar yapmayın.
- Bir kalıp veya analogi göstererek mevcut öğretiyi geçmiş bilgilerle ilişkilendirin.
- Hem sözlü hem de yazılı sunumu kullanın; sözcükleri tahtaya yazın ve açıklayın.
- Az bilinen sözcüklere daha çok dikkat edin.
- Gelecekte dikkat edilmesi gereken, yüksek sıklıkta olan kelimelere dikkat çekin.
- Eş anlamlı, zıt anlamlı veya aynı sözcük kümesinin üyeleri arasında bağ kurun ve az bilinen sözcükleri bir araya getirmeyin.

Yukarıda yer alan prensiplerin uygulanması sürecinde öğreticinin öğrenme hedef ve kazanımlarına uygun stratejileri belirleyerek öğretim sürecini tasarlaması gerekmektedir. Bu stratejiler, çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak öğrenme ortamına aktarılmakta ve öğrencinin dil öğrenim hedefleriyle bağdaşık bir biçimde sunulmaktadır. Stoffer (1995), sözcük öğrenme stratejilerini tanımladığı ve sınıflandırdığı ölçekte sözcük öğrenme stratejilerini 9 başlık altında toplamıştır:

1. Otantik (gerçek, özgün) dil kullanımına yönelik stratejiler
2. Yaratıcı etkinlikler içeren stratejiler
3. Kendini güdüleme stratejileri
4. Zihinsel bağ kurma stratejileri
5. Bellek stratejileri
6. Görsel/işitsel stratejiler
7. Fiziksel eylem içeren stratejiler
8. Kaygıyla başa çıkma stratejileri
9. Kelimeleri organize etme stratejileri (Stoffer, 1995'ten aktaran Serçe, 2013, s. 53).

Stratejilerin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öğrencinin stratejilerin neler olduğunu ve bu stratejileri nasıl uygulayacağını bilmesi gerekmektedir. Öğrencinin kendi yeterlikleri doğrultusunda öğrenme hedeflerine uygun stratejileri belirleyebilmesi ve öğrenme sürecini etkili bir biçimde kontrol edebilmesi için öğrenme stratejilerinin

öğretimine gerek duyulmaktadır. Strateji öğretiminin doğru kurgulanmasında öğreticinin ortaya koyduğu model büyük önem taşımaktadır.

Nam (2010, s. 128) sözcük öğreniminin strateji temelli yönlerini dikkate alarak ortaya koyduğu araştırmasında bazı sözcük öğretim yöntemlerini şu şekilde sıralamıştır:

- Kasıtlı sözcük öğretimi,
- Rastlantısal sözcük öğretimi,
- Sözcük dağılımı oluşturma,
- Çeşitli etkinlikler ve görevler yoluyla sözcük öğretimi.

Schmitt (1997) ise sözcük öğrenme yollarını, keşfetme ve pekiştirme olmak üzere iki aşamada ele almıştır. Schmitt bu yolları, belirleme yolları (Determination Strategies), sosyal yollar (Social Strategies), bellek yolları (Memory Strategies), bilişsel yollar (Cognitive Strategies) ve üst bilişsel yollar (Metacognitive Strategies) olmak üzere beş ana başlıkta toplamış, bu yollara göre uygulanabilecek yöntem ve teknikleri şu şekilde sıralamıştır:

Tablo 1. Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri (Schmitt, 1997)

Sözcüğün anlamını keşfetme yöntem ve teknikleri	
DET	Konuşmanın bir bölümünü çözümlenme
DET	Ekleri ve kökleri çözümlenme
DET	Sözcüğün anadildeki kökünü bulma
DET	Mevcut resimleri ve hareketleri çözümlenme
DET	Metinsel bağlamdan hareketle anlamı tahmin etme
DET	Sözlük kullanma (iki dilli veya tek dilli)
SOC	Öğretmenden yeni kelimenin eş anlamını, açıklamasını ve anadildeki karşılığını sorma.
SOC	Sınıf arkadaşlarından sözcüğün anlamını sorma
Sözcüğün anlamını pekiştirme yöntem ve teknikleri	
SOC	Bir grupta çalışma ve pratik yapma
SOC	Hedef dili anadili olanlarla etkileşim kurma
MEM	Sözcüğün önceki deneyimlerle örtüştürme
MEM	Sözcüğü farklı yönleriyle ilişkilendirme
MEM	Sözcüğü eş anlamlı ve zıt anlamlılarıyla bağlama
MEM	Anlamsal haritalar kullanma
MEM	Sözcüğün yapısını resmetme
MEM	Sözcüğün anlamını resmetme
MEM	Anahtar sözcükleri bulma
MEM	Sözcükleri incelemek için gruplama
MEM	Sözcüğün yazılışını inceleme
MEM	Çalışırken yeni öğrenilen sözcüğü yüksek sesle söyleme
MEM	Sözcüğü öğrenirken fiziksel eylemlerden yararlanma
COG	Sözlü tekrar yapma
COG	Yazılı tekrar yapma
COG	Sözcük listeleri oluşturma
COG	Nesnelere etiketler koyma
COG	Sözcük defteri tutma
MET	Hedef dilde iletişim araçlarını kullanma

MET	Aralıklarla sözcük alıştırmaları yapma
MET	Sözcük testleriyle kendini ölçme
MET	Yeni sözcüğü atlama veya geçme
MET	Zaman içinde sözcük çalışmaya devam etme

Sözcük öğretimi için benimsenmiş stratejilere uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğrenmenin tam ve kalıcı olması için önem taşımaktadır. Öğretim sürecinde sözcüklerin anlamının bellekte depolanmasına ve bilginin pekiştirilmesine olanak sağlayan yöntem ve tekniklere gereksinim duyulmaktadır (Dilidüzgün, 2014, s. 238). Bu süreçte doğru yöntem ve tekniklerin belirlenebilmesi için öncelikli olarak öğrencinin öğrenim amaçlarına ve dil yeterliklerine dayalı kapsamlı bir ihtiyaç analizi yapılmalıdır. Yapılan ihtiyaç analizi neticesinde işlevsel olan sözcükler uygun yöntem ve teknikler kullanılarak otantik materyallerle birlikte öğrenme ortamına aktarılmalıdır.

Sözcük öğretim yöntem ve tekniklerinin formal öğretim ortamlarında en sık kullanım alanının ders kitapları olduğu görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik ders kitapları incelendiğinde sözcük öğretiminin temel dil becerilerine yönelik metinlere bağlı etkinliklerle yürütüldüğü görülmektedir. Demirel (2013, s. 297) çalışmasında, ders planı, materyaller ve ders kitaplarının hazırlanmasında hedef sözcüklerin bir konu etrafında sunulduğu etkinliklerin tasarlanmasının olumlu sonuçlar ortaya çıkaracağını belirtirken, Batur ve Özçelik (2019, s. 14), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı sorunlara yönelik oluşturulan özgün metinlerin sözcük öğretiminde başarı sağladığını belirtmiştir. Nation (2001, s. 9) ise sözcük öğretiminde işlevsel ve kullanışlı sözcüklerin tercih edilmesinin öğrenmenin kalıcı olmasına katkı sağladığını savunmaktadır.

Bu görüşlerden hareketle ders kitaplarında kullanılacak sözcük öğretimi etkinliklerinin oluşturulmasında Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (AOBM) yer alan öğrenci yeterliklerine göre bir düzenleme yapmak gerekmektedir. Ders kitaplarında sözcük öğretimine yönelik uygulamaların basitten karmaşığa ve somuttan soyuta ilkesi çerçevesinde işlevsel ve iletişim esaslı bir yapıda sunulması sözcük öğretim hedeflerinin gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. AOBM'de geçen düzeylere göre yerleşik genel söz varlığı tanımları şu şekildedir (MEB, 2021, s. 135):

Tablo 2. Avrupa Ortak Başvuru Metni A1 ve A2 Söz Varlığı Tanımları

A1 öncesi	Tanımlayıcı yok.
A1 Düzeyi Söz Varlığı Tanımları	Belirli somut durumlarla ilgili temel kelime/işaret ve öbek birikimine sahiptir.
	Aşına olduğu durumları ve konuları içeren rutin günlük işlemleri yürütmek için yeterli kelimeye sahiptir.
A2 Düzeyi Söz Varlığı Tanımları	Temel iletişim ihtiyaçlarının ifadesi için yeterli kelime birikimine sahiptir.
	Basit hayatta kalma ihtiyaçlarıyla başa çıkmak için yeterli kelimeye sahiptir.
B1 Düzeyi Söz Varlığı Tanımları	Aşına olduğu konular ve günlük durumlarla ilgili iyi bir söz varlığına sahiptir.
	Aile, hobiler ve ilgi alanları, iş, seyahat ve güncel olaylar gibi günlük yaşamıyla ilgili çoğu konuda biraz dolaylı ifadelerle kendini ifade edecek yeterli kelimeye sahiptir.

B2 Düzeyi Söz Varlığı Tanımları	<p>Uzmanlık alanlarını diğer uzmanlarla tartışırken kendi alanının temel teknik terminolojisini anlayabilir ve kullanabilir.</p> <p>Alanıyla bağlantılı meseleler ve çoğu genel konu için iyi bir söz varlığına sahiptir.</p> <p>Sık tekrardan kaçınmak için ifadesini çeşitlendirebilir ancak sözlüksel boşluklar yine de tereddüte ve dolambaçlı ifadelere neden olabilir.</p> <p>Çoğu bağlamda oldukça sistematik biçimde birçok kelimenin/işaretin uygun eş dizimlerini üretebilir.</p> <p>Uzmanlık gerektiren kelimelerin çoğunu anlayabilir ve kullanabilir ancak bunun dışında uzmanlık gerektiren terminolojiyle ilgili sorunları vardır</p>
C1 Düzeyi Söz Varlığı Tanımları	<p>Dolaylı ifadelerle boşlukların anında üstesinden gelmeye izin veren geniş bir sözcük birikimine iyi bir şekilde hâkimdir, az da olsa ifade ve kaçınma stratejileri arayışı içindedir.</p> <p>Daha az karşılaşılan kelimelerin/işaretlerin bile eş anlamlılarını kullanarak hemen hemen tüm durumlarda birkaç kelime seçeneği arasında seçim yapabilir.</p> <p>Yaygın deyimsel ifadeler ve gündelik anlatıma hâkimdir; kelimeleri/işaretleri oldukça iyi kullanabilir.</p> <p>Kendi uzmanlık alanında ortak olan teknik kelime ve deyimsel ifade genişliğini anlayabilir ve uygun şekilde kullanabilir</p>
C2 Düzeyi Söz Varlığı Tanımları	<p>Deyimsel ifadeler ve gündelik anlatım içeren çok geniş bir sözlük birikimine iyi derecede hâkimdir, anlamın yan anlam düzeylerinin farkındadır.</p>

Araştırmanın konusu olan tüm düzeyleri içeren ders kitaplarında yer alan sözcük öğretimine dayalı etkinlikler, temel ve ileri düzey söz varlığının kazandırılması ve işlevsel öğrenmenin sağlanması için önem taşımaktadır. Bu bakımdan sözcük öğretimine dönük uygulamaların öğrenme amaçlarına yönelik yöntem/teknikleri barındırması, düzeylere uygun olarak tüm dil becerileriyle bağdaşık biçimde oluşturulması ve öğrencilerin ihtiyaç duyabileceği otantik söz varlığını içermesi gerekmektedir. Bununla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış ders materyallerinin yöntem çeşitliliğinin olmaması, bu materyallerin öğrencileri güdüleyici nitelikte olmaması ve etkinliklerin tek düze olması öğrenme hedeflerinin gerçekleşmesinde farklı sorunlar doğurmaktadır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en yaygın kullanılan kaynaklardan olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ve Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitaplarında uygulanan sözcük öğretim yöntemlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın problem cümlesini "YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?" soruları oluşturmaktadır. Ayrıca bu ana problem doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere de yer verilmiştir.

1. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1 ders kitaplarında sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?

2. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A2 ders kitaplarında sözcük öğretime yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?
3. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS B1 ders kitaplarında sözcük öğretime yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?
4. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS B2 ders kitaplarında sözcük öğretime yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?
5. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS C1 ders kitaplarında sözcük öğretime yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, inceleme nesnesi, verilerin toplanması ve çözümlenmesi başlıkları yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en sık kullanılan kaynaklardan olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti ve Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti’nin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitaplarındaki sözcük öğretime ilişkin etkinlikler belirlenmiş ve belirlenen etkinlikler, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri” kontrol listesine göre sayısal ve niteliksel olarak incelenmiştir. Kontrol listesi oluşturulurken ilgili alan yazınının taraması yapılmıştır. Alan yazınında kullanılan sözcük öğretim yöntem/teknikleri belirlenmiş ve liste hâline getirilmiştir. Bu kontrol listesi, alanda çalışan 2 uzmana ve 1 ölçme-değerlendirme uzmanına gönderilmiş ve uzmanlardan kontrol listesindeki unsurların çalışma için uygun olup olmadığını değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman değerlendirmesi sonucunda gerekli düzenlemeler yapıp kontrol listesine son hâli verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

“Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 190). Bu bakımdan “YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında sözcük öğretime yönelik etkinliklerin sayısı kaçtır ve sözcük öğretimi ile ilgili etkinliklerde hangi yöntem/teknikler kullanılmıştır?” problem durumundan hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sık kullanılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (2020 basımı), İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti (2020 basımı) ve Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti’nin (2019 basımı) A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitapları araştırmanın inceleme nesnesi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın verileri, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti ve Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi son basım ders kitaplarından toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri" kontrol listesi (Tablo 3.) oluşturularak ders kitaplarındaki sözcük öğretimine ilişkin etkinlikler incelenmiştir. Kontrol listesi oluşturulurken alan yazını taranmış, ilgili yayınlardan yararlanılarak kontrol listesinin maddeleri hazırlanmıştır. Hazırlanan maddelerle birlikte kontrol listesi için 2 uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda kontrol listesine son hâli verilmiştir.

Tablo 3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri Kontrol Listesi

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri
Eş anlamlı sözcükleri kullanma
Basit bir tanım verme
Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme
Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme
Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emojiler, bilgisayar ikonları vb.)
Bağlamdan hareketle örnekler verme
Jest-mimik ve beden dilini kullanma
Sözcüğün varyantlarından örnekler verme
Örnek olay yöntemini kullanma
Zıt anlamlı sözcükleri kullanma
Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma
Boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma
Bulmaca etkinliğinden yararlanma
Dikte ettirme
Sözcüğün anlamını tahmin etme
Seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)
Sözcükleri kök ve eklerine ayırma
Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma

Verilerin Analizi

Çalışmada değerlendirilecek etkinlikler belirlenirken etkinliklerin yalnızca bağımsız olarak sözcük öğretimini sağlayan etkinlikler değil, bağımsız sözcük öğretimi etkinlikleri ile herhangi bir dil becerisi etkinliği içine yerleştirilmiş sözcük öğretimini sağlayan etkinlikler olması da dikkate alınmıştır. Bundan dolayı çalışmaya dahil edilecek etkinlikler, 2 değerlendiricinin uyumu sonucunda belirlenmiş ve belirlenen etkinliklerin hangi sözcük öğretim yöntem/teknikleri kategorisinde yer alması gerektiği konusunda değerlendiriciler tarafından ortak kararlar alınmıştır.

Kitaplarda kullanılan sözcük öğretimine ilişkin etkinlikler, alanda en az 5 yıl deneyimi olan 2 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Bahsi geçen etkinliklerin incelenmesi sonucunda değerlendiriciler arasındaki uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Bu uyumu hesaplamak için Miles ve Huberman (1994) formülünden faydalanılmıştır. Bu

formüle dayanarak yapılan hesaplamada uzmanlar arasındaki uyumun %83,666 oranında gerçekleştiği belirlenmiştir.

BULGULAR

YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitapları, oluşturulan kontrol listesindeki maddeler dikkate alınarak incelenmiştir. İncelemeler sonucunda çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular tablolar üzerinde sunulmuştur. Tablolarda sözcük öğretimi amaçlayan etkinliklerin hangi yöntem veya teknikleri barındırdığı, etkinlik sayısı ve yüzdelik değerler verilir tablolarında yer alan veriler yorumlanmıştır.

YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1 Ders Kitaplarındaki Sözcük Öğretimine İlişkin Etkinliklerin Sayısı ve Kullanılan Yöntem/Teknikler

Tablo 4. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri

A1 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri	YİTÖS		İTÖS		GÜTÖS	
	Etkinlik Sayısı	Yüzdelik	Etkinlik Sayısı	Yüzdelik	Etkinlik Sayısı	Yüzdelik
Eş anlamlı sözcükleri kullanma	-	%0	1	%1,30	-	%0
Basit bir tanım verme	1	%1,12	-	%0	-	%0
Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme	57	%64,04	40	%51,94	37	%54,41
Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme	1	%1,12	3	%3,89	5	%7,35
Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emojiler, bilgisayar ikonları vb.)	7	%7,86	7	%9,10	8	%11,76
Bağlamdan hareketle örnekler verme	1	%1,12	-	%0	3	%4,41
Jest-mimik ve beden dilini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcüğün varyantlarından örnekler verme	-	%0	-	%0	-	%0
Örnek olay yöntemini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Zıt anlamlı sözcükleri kullanma	-	%0	2	%2,59	-	%0
Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma	4	%4,49	8	%10,38	5	%7,35
Boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma	5	%5,62	2	%2,59	5	%7,35
Bulmaca etkinliğinden yararlanma	-	%0	3	%3,89	1	%1,47
Dikte ettirme	5	%5,62	4	%5,19	4	%5,88
Sözcüğün anlamını tahmin etme	-	%0	-	%0	-	%0
Seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcükleri kök ve eklerine ayırma	-	%0	-	%0	-	%0
Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma	8	%8,98	7	%9,10	4	%5,88
	89	%100	77	%100	68	%100

YİTÖS A1 ders kitabında sözcük öğretimine yönelik 89 etkinlik belirlenmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde A1 ders kitabında sözcük öğretimi ile ilgili 57 etkinlik sayısına ve toplam etkinlikler içerisinde %64,04 orana ulaşan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak tespit edilmiştir. “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” maddesi ise 8 etkinlik sayısı ve %8,98

oranla en çok tercih edilen ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknigi olmuştur. Bunları evrensel işaretleri kullanma (7, %7,86), boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma (5, %5,62), dikte ettirme (5, %5,62) ve eşleştirme etkinliklerinden yararlanma (4, %4,49) yöntem/teknikleri izlemiştir.

Eş anlamlı sözcükleri kullanma, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine dair etkinliklere rastlanılmamıştır.

İTÖS A1 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 77 etkinlik saptanmıştır. Tablodaki verilere göre A1 ders kitabında 40 etkinlik sayısı ve toplam etkinlikler içerisinde %51,94 oranla “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olmuştur. Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma maddesi 8 etkinlik ve %10,38 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknigi olarak tespit edilmiştir. Bu sıralamayı evrensel işaretleri kullanma (7, %9,10), bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma (7, %9,10) ve dikte ettirme (4, %5,19) yöntem/teknikleri izlemiştir.

Basit bir tanım verme, bağlamdan hareketle örnekler verme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerini içeren etkinlik bulunmamaktadır.

GÜTÖS A1 ders kitabında ise sözcük öğretimine dair 68 etkinlik tespit edilmiştir. Tablodaki verilere bakıldığında A1 ders kitabında 37 etkinlik sayısını ve toplam etkinlikler içerisinde %54,41 oranı karşılayan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak belirlenmiştir. “Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emojiler, bilgisayar ikonları vb.)” maddesi 8 etkinlik ve %11,76 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknigi olarak tespit edilmiştir. Bunlardan sonra resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, eşleştirme etkinliklerinden yararlanma ve boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma (5, %7,35) yöntem/teknikleri sıralanmıştır.

Eş anlamlı sözcükleri kullanma, basit bir tanım verme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine yönelik hiçbir etkinliğe rastlanılmamıştır.

Tablo 5. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A2 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri

A2 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri	YİTÖS		İTÖS		GÜTÖS	
	Etkinlik Sayısı	Yüzdellik	Etkinlik Sayısı	Yüzdellik	Etkinlik Sayısı	Yüzdellik
Eş anlamlı sözcükleri kullanma	2	%2,33	-	%0	2	%2,81
Basit bir tanım verme	5	%5,81	-	%0	-	%0

Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme	43	%50	24	%45,28	18	%25,35
Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme	3	%3,49	2	%3,77	-	%0
Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emojiler, bilgisayar ikonları vb.)	1	%1,16	1	%1,88	1	%1,40
Bağlamdan hareketle örnekler verme	8	%9,30	6	%11,32	9	%12,67
Jest-mimik ve beden dilini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcüğün varyantlarından örnekler verme	-	%0	-	%0	-	%0
Örnek olay yöntemini kullanma	-	%0	1	%1,88	-	%0
Zıt anlamlı sözcükleri kullanma	-	%0	-	%0	5	%7,04
Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma	8	%9,30	9	%16,98	15	%21,12
Boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma	3	%3,49	-	%0	2	%2,81
Bulmaca etkinliğinden yararlanma	-	%0	1	%1,88	-	%0
Dikte ettirme	-	%0	1	%1,88	2	%2,81
Sözcüğün anlamını tahmin etme	-	%0	-	%0	-	%0
Seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcükleri kök ve eklerine ayırma	1	%1,16	-	%0	-	%0
Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma	12	%13,95	8	%15,09	17	%23,94
	86	%100	53	%100	71	%100

YİTÖS A2 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 86 etkinlik saptanmıştır. Tablodaki verilere bakıldığında A2 ders kitabında 43 etkinlik sayısına ve toplam etkinlikler içerisinde %50 orana ulaşan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak belirlenmiştir. “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” maddesi 12 etkinlik ve %13,95 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknikliği olmuştur. Bu sıralamayı bağlamdan hareketle örnekler verme (8, %9,30), eşleştirme etkinliklerinden yararlanma (8, %9,30) ve basit bir tanım verme (5, %5,81) yöntem/teknikleri izlemiştir.

Jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, dikte ettirme, sözcüğün anlamını tahmin etme ve seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) yöntem/tekniklerini içeren etkinliklere rastlanılmamıştır.

İTÖS A2 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 53 etkinlik belirlenmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde A2 ders kitabında 24 etkinlik sayısı ve toplam etkinlikler içerisinde %45,28 oranla “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olmuştur. Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma maddesi 9 etkinlik ve %16,98 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknikliği olarak tespit edilmiştir. Bunlardan sonra bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma (8, %15,09) ve bağlamdan hareketle örnekler verme (6, %11,32) yöntem/teknikleri sıralanmıştır.

Eş anlamlı sözcükleri kullanma, basit bir tanım verme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma,

sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine dair hiçbir etkinlik bulunmamaktadır.

GÜTÖS A2 ders kitabında ise sözcük öğretimine yönelik 71 etkinlik tespit edilmiştir. Tablodaki verilere göre A2 ders kitabında 18 etkinlik sayısı ve toplam etkinlikler içerisinde %25,35 oranla “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak belirlenmiştir. Bunu 17 etkinlik ve %23,94 ile bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma, 15 etkinlik ve %21,12 ile eşleştirme etkinliklerinden yararlanma ve 9 etkinlik ve %12,67 ile bağlamdan hareketle örnekler verme yöntem/teknikleri izlemiştir.

Basit bir tanım verme, resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine yönelik bir etkinliğe rastlanılmamıştır.

Tablo 6. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS B1 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri

B1 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri	YİTÖS		İTÖS		GÜTÖS	
	Etkinlik Sayısı	Yüzdelerik	Etkinlik Sayısı	Yüzdelerik	Etkinlik Sayısı	Yüzdelerik
Eş anlamlı sözcükleri kullanma	3	%4,68	3	%7,31	12	%23,07
Basit bir tanım verme	2	%3,12	2	%4,87	2	%3,84
Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme	24	%37,50	13	%31,70	7	%13,46
Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme	-	%0	-	%0	-	%0
Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emojiler, bilgisayar ikonları vb.)	2	%3,12	-	%0	-	%0
Bağlamdan hareketle örnekler verme	14	%21,87	4	%9,75	2	%3,84
Jest-mimik ve beden dilini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcüğün varyantlarından örnekler verme	-	%0	-	%0	-	%0
Örnek olay yöntemini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Zıt anlamlı sözcükleri kullanma	-	%0	2	%4,87	1	%1,92
Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma	2	%3,12	1	%2,43	8	%15,38
Boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma	-	%0	2	%4,87	-	%0
Bulmaca etkinliğinden yararlanma	-	%0	-	%0	-	%0
Dikte ettirme	1	%1,56	1	%2,43	3	%5,77
Sözcüğün anlamını tahmin etme	-	%0	-	%0	-	%0
Seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcükleri kök ve eklerine ayırma	-	%0	-	%0	-	%0
Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma	16	%25,00	13	%31,70	17	%32,69
	64	%100	41	%100	52	%100

YİTÖS B1 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 64 etkinlik tespit edilmiştir. Tablodaki verilere bakıldığında B1 ders kitabında 24 etkinlik sayısını ve toplam etkinlikler içerisinde %50 oranı karşılayan “Bir resim, fotoğraf ya da

somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak belirlenmiştir. “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” maddesi 16 etkinlik ve %25 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknikliği olmuştur. Bu sıralamayı, 12 etkinlik ve %21,87 bağlamdan hareketle örnekler verme yöntem/teknikliği takip etmiştir.

Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerini içeren etkinliklere rastlanılmamıştır.

İTÖS B1 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 41 etkinlik belirlenmiştir. Tablodaki verilere göre B1 ders kitabında 13 etkinlik sayısına ve toplam etkinlikler içerisinde %31,70 orana ulaşan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” ve “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” en çok kullanılan yöntem/teknikler olarak tespit edilmiştir. Bağlamdan hareketle örnekler verme maddesi 4 etkinlik ve %9,75 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknikliği olmuştur.

Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, evrensel işaretleri kullanma, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine yönelik hiçbir etkinlik bulunmamaktadır.

GÜTÖS B1 ders kitabında ise sözcük öğretimine ilişkin 52 etkinlik saptanmıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde B1 ders kitabında 17 etkinlik sayısı ve toplam etkinlikler içerisinde %32,69 oranla “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olmuştur. Eş anlamlı sözcükleri kullanma maddesi 12 etkinlik ve %23,07 ile ikinci sırada yer alırken, bunları 8 etkinlik ve %15,38 ile eşleştirme etkinliklerinden yararlanma ve 7 etkinlik ve %13,46 ile bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme yöntem/teknikleri izlemiştir.

Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine dair bir etkinliğe rastlanılmamıştır.

Tablo 7. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS B2 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri

B2 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri	YİTÖS		İTÖS		GÜTÖS	
	Etkinlik Sayısı	Yüzdellik	Etkinlik Sayısı	Yüzdellik	Etkinlik Sayısı	Yüzdellik
Eş anlamlı sözcükleri kullanma	6	%6	1	%1,85	9	%23,68
Basit bir tanım verme	9	%9	5	%9,26	6	%15,79

Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme	30	%30	25	%46,29	11	%28,95
Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme	-	%0	-	%0	-	%0
Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emojiler, bilgisayar ikonları vb.)	-	%0	1	%1,85	-	%0
Bağlamdan hareketle örnekler verme	7	%7	3	%5,55	-	%0
Jest-mimik ve beden dilini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcüğün varyantlarından örnekler verme	-	%0	-	%0	-	%0
Örnek olay yöntemini kullanma	3	%3	-	%0	-	%0
Zıt anlamlı sözcükleri kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma	12	%12	5	%9,26	6	%15,79
Boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma	1	%1	-	%0	-	%0
Bulmaca etkinliğinden yararlanma	1	%1	-	%0	-	%0
Dikte ettirme	1	%1	-	%0	-	%0
Sözcüğün anlamını tahmin etme	2	%2	-	%0	-	%0
Seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcükleri kök ve eklerine ayırma	-	%0	-	%0	-	%0
Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma	28	%28	14	%25,92	6	%15,79
	100	%100	54	%100	38	%100

YİTÖS B2 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 100 etkinlik belirlenmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde B2 ders kitabında sözcük öğretimi ile ilgili 30 etkinlik sayısını ve toplam etkinlikler içerisinde %30 oranı karşılayan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak tespit edilmiştir. “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” maddesi 28 etkinlik ve %28 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknikliği olmuştur. Bu sıralamayı, 12 etkinlik ve %12 oranla eşleştirme etkinliklerinden yararlanma, 9 etkinlik ve %9 oranla basit bir tanım verme, 7 etkinlik ve %7 oranla bağlamdan hareketle örnekler verme ve 6 etkinlik ve %6 oranla eş anlamlı sözcükleri kullanma yöntem/teknikleri takip etmiştir.

Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, evrensel işaretleri kullanma, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerinden hiçbir etkinlik bulunmamaktadır.

İTÖS B2 ders kitabında sözcük öğretimine yönelik 54 etkinlik tespit edilmiştir. Tablodaki verilere göre B2 ders kitabında sözcük öğretimi ile ilgili 25 etkinlik sayısına ve toplam etkinlikler içerisinde %46,29 orana ulaşan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” en çok kullanılan yöntem/teknik olmuştur. 14 etkinlik ve %25,92 oranla “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/teknikliği olarak belirlenmiştir. Bunları 5 etkinlik ve %9,26 oranla basit bir tanım verme ve eşleştirme etkinliklerinden yararlanma yöntem/teknikleri izlemiştir.

Ders kitabında resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, dikte ettirme, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerini içeren bir etkinlik bulunmamaktadır.

GÜTÖS B2 ders kitabında ise sözcük öğretimine dair 38 etkinlik saptanmıştır. Tablodaki verilere bakıldığında B2 ders kitabında 11 etkinlik sayısı ve toplam etkinlikler içerisinde %28,95 oranla “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak belirlenmiştir. Eş anlamlı sözcükleri kullanma maddesi 9 etkinlik ve %23,68 oranla ikinci sırada yer alırken, bunları 6 etkinlik ve %15,79 oranla basit bir tanım verme, eşleştirme etkinliklerinden yararlanma ve bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma yöntem/teknikleri takip etmiştir.

Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, evrensel işaretleri kullanma, bağlamdan hareketle örnekler verme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, dikte ettirme, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine yönelik hiçbir etkinliğe rastlanılmamıştır.

Tablo 8. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS C1 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri

C1 Ders Kitaplarında Kullanılan Sözcük Öğretimi Yöntem ve Teknikleri	YİTÖS		İTÖS		GÜTÖS	
	Etkinlik Sayısı	Yüzdeler	Etkinlik Sayısı	Yüzdeler	Etkinlik Sayısı	Yüzdeler
Eş anlamlı sözcükleri kullanma	5	%7,81	6	%11,32	4	%11,42
Basit bir tanım verme	16	%25,00	8	%15,09	3	%8,57
Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme	20	%31,25	15	%28,30	8	%22,85
Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme	3	%4,68	-	%0	-	%0
Evrensel işaretleri kullanma (oklar, geometrik şekiller, matematik işaretleri, emoji, bilgisayar ikonları vb.)	-	%0	2	%3,77	-	%0
Bağlamdan hareketle örnekler verme	2	%3,12	6	%11,32	3	%8,57
Jest-mimik ve beden dilini kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcüğün varyantlarından örnekler verme	-	%0	-	%0	-	%0
Örnek olay yöntemini kullanma	3	%4,68	1	%1,88	1	%2,85
Zıt anlamlı sözcükleri kullanma	-	%0	-	%0	-	%0
Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma	7	%10,93	6	%11,32	7	%20
Boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma	-	%0	-	%0	-	%0
Bulmaca etkinliğinden yararlanma	-	%0	-	%0	-	%0
Dikte ettirme	2	%3,12	-	%0	4	%11,42
Sözcüğün anlamını tahmin etme	2	%3,12	-	%0	3	%8,57
Seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)	-	%0	-	%0	-	%0
Sözcükleri kök ve eklerine ayırma	-	%0	-	%0	-	%0
Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma	4	%6,25	9	%16,98	2	%5,71
	64	%100	53	%100	35	%100

YİTÖS C1 ders kitabında sözcük öğretimine ilişkin 64 etkinlik tespit edilmiştir. Tablodaki verilere göre C1 ders kitabında 20 etkinlik sayısı ve toplam etkinlikler içerisinde %31,25 orana ulaşan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak belirlenmiştir. “Basit bir tanım verme” maddesi 16 etkinlik ve %25 oranla en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/tekniki olmuştur. Bu sıralamayı, 7 etkinlik ve %10,93 oranla eşleştirme etkinliklerinden yararlanma, 5 etkinlik ve %7,81 oranla basit bir tanım verme ve 4 etkinlik ve %6,25 oranla bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma yöntem/teknikleri takip etmiştir.

Evrensel işaretleri kullanma, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine dair bir etkinlik bulunmamaktadır.

İTÖS C1 ders kitabında sözcük öğretimine yönelik 53 etkinlik saptanmıştır. Tablodaki verilere bakıldığında C1 ders kitabında 15 etkinlik sayısına ve toplam etkinlikler içerisinde %28,30 orana ulaşan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” en çok kullanılan yöntem/teknik olmuştur. 9 etkinlik ve %16,98 oranla “Bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma” en çok kullanılan ikinci sözcük öğretimi yöntem/tekniki olarak tespit edilmiştir. Bunları 8 etkinlik ve %15,09 oranla basit bir tanım verme, 6 etkinlik ve %11,32 oranla eş anlamlı sözcükleri kullanma, bağlamdan hareketle örnekler verme ve eşleştirme etkinliklerinden yararlanma yöntem/teknikleri izlemiştir.

Ders kitabında resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, dikte ettirme, sözcüğün anlamını tahmin etme, seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerinden hiçbir etkinlik bulunmamaktadır.

GÜTÖS C1 ders kitabında ise sözcük öğretimine ilişkin 35 etkinlik belirlenmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde C1 ders kitabında sözcük öğretimi ile ilgili 8 etkinlik sayısını ve toplam etkinlikler içerisinde %22,85 oranı karşılayan “Bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme” maddesi en çok kullanılan yöntem/teknik olarak tespit edilmiştir. Eşleştirme etkinliklerinden yararlanma maddesi 7 etkinlik ve %20 oranla ikinci sırada yer alırken, bunlardan sonra 4 etkinlik ve %11,42 oranla eş anlamlı sözcükleri kullanma ve dikte ettirme, 3 etkinlik ve %8,57 oranla basit bir tanım verme, bağlamdan hareketle örnekler verme ve sözcüğün anlamını tahmin etme yöntem/teknikleri sıralanmıştır.

Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme, evrensel işaretleri kullanma, bağlamdan hareketle örnekler verme, jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, boşluk doldurma etkinliklerinden yararlanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma, seslerden yararlanma (hayvan

sesleri, yansıma sözcükler) ve sözcükleri kök ve eklerine ayırma yöntem/tekniklerine yönelik bir etkinliğe rastlanılmamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrenim hedeflerine ulaşılması için öncelikle sözcüklerin öğretilmesi gerekmektedir. Çünkü yabancı bir dil öğrenilirken alıcı ve üretici dil becerilerinin geliştirilmesinde her düzeyde belirli bir söz varlığına gereksinim duyulmaktadır. Yabancı dilde söz varlığına sahip olunmadan konuşulanların anlamlandırılması ve sağlıklı bir iletişim kurulması mümkün değildir. Bu bakımdan yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yön veren ders kitaplarında sözcük öğretimine yönelik etkinliklere daha fazla odaklanması gerekmektedir. Bununla birlikte sözcük öğretimine ilişkin etkinliklerin sözcük öğretimi yöntem/teknikleri bakımından çeşitli, temel dil becerileriyle bağdaşık ve her açıdan sistematik olması gerekir.

Araştırmadaki bulgular incelendiğinde YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında sözcük öğretimi ile ilişkili etkinliklerin genel olarak 'bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme' yöntem/teknğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bulgunun somuttan soyuta ilkesi çerçevesinde A1 ve A2 düzeyine uygun ve sözcük öğretimi için görsel kullanımının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle kitap setlerinde en çok 'bir resim, fotoğraf ya da somut bir nesne gösterme' yöntem/teknğinde yoğunlaşılması anlaşılabilir bir durumdur. Ama orta ve ileri düzeylerde üst bilişsel süreçlere daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte 'bir anlam alanında yer alan farklı sözcükleri gruplandırma' yöntem/teknığının A1, A2, B1 ve B2 düzeyi ders kitaplarındaki etkinliklerde en sık kullanılan ikinci yöntem/teknik olduğu, C1 düzeyi ders kitaplarında ise daha az kullanıldığı görülmektedir. Yöntem/tekniklerin düzeylere göre dağılımı incelendiğinde öğretim setlerine göre gözle görülür farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin C1 düzeyi için 'dikte ettirme' yöntem/teknigi YİTÖS ders kitabında %3,12, İTÖS ders kitabında %0, GÜTÖS ders kitabında ise %11,42 olarak farklılaşmıştır. Bu oranlardan yola çıkarak ders kitaplarının sözcük öğretimi yöntem veya teknikleri açısından çeşitli ve birbiriyle uyumlu olması gerektiği varsayıldığında ders kitaplarının sözcük öğretiminin çeşitliliği ve uyumluluğu açısından kısır olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca ders kitaplarında "jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma, zıt anlamlı sözcükleri kullanma, bulmaca etkinliğinden yararlanma ve seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)" yöntem/tekniklerinden ya hiç etkinlik bulunmadığı ya da çok az sayıda etkinlik bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, ders kitapları açısından büyük bir eksikliklerdir. Oysa bu sözcük öğretimi yöntem/teknikleri sözcük öğretiminde oldukça etkili ve başarı getiren unsurlardır. İlk bakışta "jest-mimik ve beden dilini kullanma, sözcüğün varyantlarından örnekler verme, örnek olay yöntemini kullanma ve seslerden yararlanma (hayvan sesleri, yansıma sözcükler)" derste ya da sınıfta uygulanabilecek sözcük öğretimi yöntem/teknikleri olarak değerlendirilebilir. Ancak ders kitaplarında bu yöntem/tekniklere öğreticileri yönlendirici bir tarzda yer verilebilir. Ders kitaplarında ya da öğretmen kitaplarında örnek uygulamalara yer verilerek derslerde sözcük öğretimi yöntem/tekniklerinin daha fazla ve çeşitli olarak kullanılması sağlanabilir.

Uğur ve Azizoğlu (2016) araştırmasında sözcüklerin dil öğrenme düzeylerine uygun bir biçimde farklı anlam özelliklerinin öğretimine yönelik etkinliklerin artırılması gerektiği sonucuna ulaşmış, Büyükkiz ve Hasırcı (2013) araştırmalarında sözcük öğretiminde sözcükleri görsel olarak ifade eden şekil, kroki, afiş, poster gibi materyalleri kullanmanın etkili olacağı sonucuna varmışlardır. Özkan ve Nurlu (2020) ise hedef dilde bir kelimenin karşılığının bulunmadığı durumlarda cümle/paragraf bağlamından hareketle yeni kelimenin anlamını sezebildikleri ve cümleye kattığı anlamı kavrayabildikleri sonucuna ulaşmışlardır. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS A1 ders kitaplarına bakıldığında 'bağlamdan hareketle örnekler verme' yöntem/tekniklerine ders kitaplarında oldukça az yer verildiği görülmektedir. A2 düzeyindeki kitaplarda ise (YİTÖS: 8, %9,30; İTÖS: 6, %11,32 ve GÜTÖS, 9, %12,67) A1 düzeyindeki kitaplara göre belli oranda yer verildiği söylenebilir. Bununla birlikte B1, B2 ve C1 ders kitaplarında bu yöntemin birbirinden çok farklı oranlarda kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak B1 düzeyi ders kitaplarında bu oran YİTÖS: 14, %21,87; İTÖS: 4, %9,75 ve GÜTÖS, 2, %3,84 olarak görülmektedir. YİTÖS, İTÖS ve GÜTÖS ders kitaplarına bakıldığında 'Resim, harita, kroki ya da diyagram çizme' yöntem/tekniklerine A1, A2 ve C1 ders kitaplarında oldukça az yer verildiği, B1 ve B2 ders kitaplarında ise hiç yer verilmediği görülmektedir.

ÖNERİLER

Ders kitaplarında kullanılan yöntemlerin öğretim setlerine göre farklılık oluşturması hem dil öğretim merkezlerinin öğretim sürecinden alınan sonuçlarda hem de öğretim programlarının amaçlarına ulaşmasında farklı sonuçlar doğuracaktır. Bu nedenle öğretim setlerinde kullanılan sözcük öğretimine dayalı etkinliklerin sayısının ve niteliğinin belirli bir ölçüte kavuşması gerekmektedir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılmayan sözcük öğretimi yöntem/tekniklerine hem sözcük öğretim sürecine çeşitlilik kazandırmak ve materyallerin niteliği artırmak hem de yabancı dil öğretiminde sözcük öğretimine dayalı kazanımların gerçekleşmesinde başarı ve kalıcılığı sağlamak için yer verilmelidir. Bu durum aynı zamanda derslerde yaşanan sıkıcılığın önüne geçecek ve öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacaktır.

Etik Metni

Bu makalede, dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışma, etik kurul gerektirmeyen bir çalışmadır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.

KAYNAKÇA

- Batur, Z., & Özçelik, M. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimde aktif kelime hazinesinin geliştirilmesi. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 3(2), s. 1-17. <https://doi.org/10.29345/futvis.79>
- Büyükkiz, K. K., & Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), s. 145-155. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19547/208182#article_cite

- Demirel, M. V. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kelime öğretiminde farklı kelime gruplarının kullanımının etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(4), s. 286-299. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/136878>
- Dilidüzgün, Ş. (2014). Türkçe öğretiminde sözcük öğretme yöntemlerinin yeterliliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), s. 233-258. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.771>
- Göçer, A. (2015). Türkçe dersi metin işleme sürecinde bağlam temelli sözcük öğretimi ve etkin sözcük dağılımı oluşturmadaki işlevi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(1), s. 48-63. <https://doi.org/10.16916/aded.39222>
- Hasekioğlu, İ. (2009). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük bilgisi öğretimi -Yeni Hitit yabancılar için Türkçe 1 serisinde sözcük öğretiminin değerlendirilmesi ve sözcük öğretimi için uygulama örnekleri-* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Karadağ, Ö. (2021). *Kelime öğretimi* (3. baskı). Pegem Akademi.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), s. 141-153.
- Miles, M. B. & Huberman, M. A. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2. baskı). Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, öğretme, değerlendirme, (Tamamlayıcı Cilt)*. MEB.
- Nam, J. (2010). Linking research and practice: Effective strategies for teaching vocabulary in the esl classroom. *Tesl Canada Journal*, 28(1), s. 127-135. <https://doi.org/10.18806/tesl.v28i1.1064>
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
- Nation, P. (2005). *Teaching Vocabulary*. Asian EFL Journal, September, Volume:7, Issue:3.
- Özkan, N. K. (2020, 12). Yabancı dil olarak Türkçede kelime öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), s. 126-139. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1398639>
- Özkan, N. K. & Nurlu, M. (2020). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bağlam temelli kelime öğretim yöntemi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 385-410. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/57315/655956>
- Schmitt, N. (1997). Vocabulary learning strategies. In N. Schmitt, & M. McCarthy, *Vocabulary. description, acquisition and pedagogy* (pp. 199-227). Cambridge University Press.
- Stahl, S. A. & Nagy, W. E. (2006). *Teaching Word Meanings*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Serçe, H. (2013) *Kelime öğrenme stratejileri öğretiminin kelime öğrenme ve strateji kullanma üzerindeki etkileri*. [Doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Uğur, F. & Azizoğlu, N. İ. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), s. 151-166. <https://doi.org/10.16916/aded.70541>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.